

УДК 81.255.4:001.891

ВИЗНАЧЕННЯ РЕЛЕВАНТНОСТІ МЕТОДІВ СТИЛЕМЕТРИЧНОГО ВИВЧЕННЯ ІДІОЛЕКТУ ПЕРЕКЛАДАЧА

**Козачук А.М., старший викладач кафедри
англійської філології та перекладу
Київський університет імені Бориса Грінченка**

У статті здійснено огляд загальнонаукових і спеціальних методів, які застосовуються в перекладознавчих дослідженнях. На прикладах українсько-англійського художнього перекладу показані способи застосування методів стилеметричного дослідження ідіолекту перекладача. Продемонстровано системний підхід до вибору методів наукового дослідження.

Ключові слова: перекладознавство, метод, методологія, стилеметрія, ідіолект, Рома Франко, переклад.

Статья содержит обзор общенаучных и специальных методов, используемых в переводоведческих исследованиях. На примерах украинско-английского художественного перевода показаны способы использования методов стилеметрического исследования идиолекта переводчика. Продемонстрирован системный подход к выбору методов научного исследования.

Ключевые слова: переводоведение, метод, методология, стилеметрия, идиолект, Рома Франко, перевод.

Kozachuk A.M. DEFINING RELEVANCE OF METHODS OF TRANSLATOR'S IDIOLECT STYLOMETRIC STUDY

The article contains overview of general and special methods to be applied for research in translatology. The ways of applying the methods of stylometric study of the translator's idiolect have been shown on the examples of Ukrainian-English translation of fiction. Systemic approach to selection of research methods has been displayed.

Key words: translatology, method, stylometry, idiolect, Roma Franko, translation.

Постановка проблеми. Будь-яке наукове дослідження здійснюється із залученням певних методів, з яких частина є загальнонауковими, а частина – специфічними для конкретної галузі. Оскільки за законами діалектики кожна галузь науки для власного існування повинна перебувати в постійному розвитку, то логічним є те, що методи певної науки також мають тенденцію до змін, оновлень і вдосконалень. Крім того, у кожному науковому дослідженні на конкретну тему використовуються також і загальнонаукові методи. Досить часто молоді науковці та студенти-філологи зазнають труднощів у виборі та формулюванні назв використаних методів дослідження під час написання наукових текстів, які це вимагають, що також чинить негативний вплив на здатність до загального бачення власного наукового внеску в системі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічному аспекту наукового дослідження має приділятися увага в дисертаціях і багатьох наукових статтях. Нами розглянуті погляди вчених на методи наукового дослідження взагалі (праці за авторством, упорядкуванням і редакцією І. Андрущенко, Е. Губського, М. Кочергана, М. Розенталя, О. Селіванової, В. Яйцевої та ін.), а також методологічні підходи до вирішення пере-

кладознавчих завдань (дисертаційні дослідження Л. Грек, А. Гудманяна, В. Демецької, Г. Косів, Н. Кушиної, Т. Оришечко, О. Рихло, Н. Романюги, Н. Рудницької, Н. Федотової, А. Шелудько) та інші праці, присвячені методам дослідження у філології (статті та монографії С. Верховина, Н. Жмаєвої, В. Заєць, Д. Катінаса, Ю. Ковалева, В. Левицького та ін.), а також культурному повороту в перекладознавстві, який вплинув на методи досліджень у галузі (праці П. Торопа, Г. Тріведі та ін.).

Однак у зазначених працях не йдеться про методи дослідження в контексті стилеметричного вивчення ідіолекту перекладача. Отже, видається актуальним окреме методологічне дослідження на прикладі конкретних наукових задач у межах обраної нами теми.

Постановка завдання. Метою статті є опис процесу вибору методів дослідження в площині перекладознавства на прикладі стилеметричного вивчення ідіолекту перекладача. Завдання статті: здійснити вибір методів для стилеметричного дослідження ідіолекту перекладача, надавши коментар щодо вибору кожного методу. Матеріалом дослідження став процес вивчення ідіолекту Роми Франко, що реалізується на матеріалі текстів української художньої прози межі ХІХ–ХХ століть

і їх сучасних перекладів англійською мовою, виконаних Ромою Франко.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для нашої розвідки ми обрали вузьку наукову тему – стилеметричне вивчення ідіолекту перекладача на матеріалі текстів перекладів Роми Франко, сформулювали конкретну мету. Після дескриптивного огляду спеціальних методів перекладознавчого дослідження та систематизації загальнонаукових і спеціальних методів за допомогою зіставного аналізу з їх переліку ми обрали ті методи, які видаються релевантними для досягнення сформульованої нами мети. Вибір кожного методу супроводжується поясненням, а також прикладом застосування в контексті стилеметричного дослідження з використанням (за необхідності) уривків із художніх текстів, на матеріалі яких відбувається стилеметричне вивчення ідіолекту Роми Франко.

Оскільки в цій статті ми послуговуватимемося термінами «метод» і «методологія», вважаємо за необхідне з'ясувати розуміння цих понять, яке взяте за основу нашої розвідки. Так, наукова література дає велику кількість прикладів філософського та філологічного їх визначення.

Проаналізуємо загальну дефініцію методу, подану у філософському словнику за редакцією М. Розенталя. Так, загальнонаукове визначення методу – упорядкована діяльність, спосіб досягнення мети. У процесі пізнання використовуються такі методи, як індукція, дедукція, аналіз, синтез, аналогія, порівняння, експеримент, спостереження та ін. [20, с. 241]. Схожі, проте з різним ступенем деталізації, дефініції Е. Губського та В. Бліхаря містять сучасні філософські словники – метод є способом практичного та теоретичного освоєння дійсності [22, с. 127]. Відповідно можемо вважати методом у загальнонауковому розумінні спосіб освоєння дійсності, який здійснюється з певною метою. Логічно, що в межах кожної науки ми освоємо дійсність іншим способом, властивим конкретній науці.

Наприклад, пояснюючи термін «метод», І. Андрущенко наголошує на тому, що кожна наука вимагає своїх власних методів дослідження, проблема полягає лише в способі оптимального поєднання різних методів [21, с. 559]. Таким чином, один метод може бути застосований у різних галузях науки. Проте сфера використання конкретного методу разом зі способом його поєднання з іншими методами утворюють систему методів, яка відрізняє одну науку від іншої.

Також досить цікавою видається думка щодо системи використання методів, висловлена в праці з психолінгвістики британського вченого П. Сідгауса. Він доводить, що навіть використання одних і тих самих методів у вирішенні певної наукової задачі може призвести до протилежних результатів, що залежить від багатьох чинників, наприклад, від того, як саме дослідник проводить аналіз дискурсу [28, с. 1].

Для нашого дослідження буде важливим розгляд методів, які застосовуються в лінгвістиці та в перекладознавстві, яке спочатку розвивалося як одна з галузей лінгвістики, перш ніж набути статусу самостійної міждисциплінарної сфери досліджень.

Філологи розглядають метод як «систему принципів і способів організації та побудови теоретичної й практичної дослідницької діяльності у філології <...>, підпорядковану конкретному науковому завданню, спрямовану на освоєння літературної чи лінгвістичної дійсності, досягнення пізнавальних дослідницьких цілей» [цит. за 8, с. 31]. Бачимо, що у вужчій галузі дефініція методу подається також вужче, водночас вона не суперечить загальнонауковому визначенню поняття.

Згадаємо також визначення методу з погляду лінгвістичної науки. При цьому варто звернути увагу на те, що в лінгвістиці метод розуміють у так званих широкому та вузькому смислах. Так, у В. Ярцевої, з одного боку, метод названо узагальненою «сукупністю теоретичних установок, прийомів і методик дослідження»; з іншого – «окремим прийомом, методикою й операцією, яка спирається на певні теоретичні установки» і є «інструментом дослідження» [цит. за 24, с. 298]. О. Селіванова також розглядає метод у лінгвістиці у двох аспектах: як «спосіб пізнавальної й дослідницької діяльності з метою вивчення явищ і закономірностей мови», а також як «систему процедур аналізу мовних явищ», що, за її словами, нерідко отожднюється з терміном «методика» [17, с. 404]. В обох випадках спосіб визначення поняття методу в лінгвістиці з позиції двох різних рівнів є спільним: на вищому рівні (або в широкому смислі) метод є способом діяльності, на нижчому (у вузькому смислі) – конкретною дією, операцією або їх системою.

Ми візьмемо до уваги дефініції, подані з погляду обох рівнів, проте зробимо акцент на вужчому смислі, що буде необхідно для опису застосування методів наукового філологічного дослідження для вивчення мов-

ностилістичних особливостей тексту англomовного перекладу української малої прози та в подальшому для визначення деяких рис перекладацького ідіолекту Роми Франко. Розглянемо загальнонаукові та спеціальні методи, які використовуються в перекладознавчих дослідженнях.

Так, у навчальній літературі для студентів філологічних спеціальностей М. Кочерган називає такі методи лінгвістичного дослідження, як індукція, дедукція, аналіз, синтез (використовуються для дослідження мовних фактів), описовий, порівняльно-історичний, метод лінгвістичної географії, зіставний, структурний, соціолінгвістичні, психолінгвістичні, математичні методи в мовознавстві [10, с. 6, 358]. Також методи часто комбінуються, і на їх основі формують комплексні методи, які характеризуються специфічними рисами кожного компонента.

Одним із таких комплексних методів можна назвати філологічний метод, який описує Ю. Ковалів. Згідно з думкою вченого, філологічний метод так чи інакше застосовується всіма вченими-філологами, особливо якщо вони мають справу з компаративістикою, герменевтикою, інтертекстуальністю й т. д. [8, с. 96]. У нашому дослідженні ми маємо справу з текстами, що належать до різних національних літератур, досліджуємо мовостиль цих текстів, багато з яких містять інтертекстуальні елементи.

Оскільки перекладознавство до останньої чверті ХХ ст. розвивалося як галузь лінгвістики, у ньому знаходили й знаходять застосування деякі загальнолінгвістичні методи, доцільні за певних умов (сюди також відносимо й загальнонаукові методи, якими користуються для лінгвістичного дослідження), а також конкретні методи, використання яких у дослідженні перекладу (зокрема художнього) вважається оптимальним.

Більшість названих нами методів були виокремлені вченими вже давно, проте наприкінці ХХ ст. в перекладознавстві вони зазнали переосмислення, що відбулося в результаті культурного повороту.

Так, Г. Триведі зазначає, що якщо ще в 60-х рр. ХХ ст. перекладознавство послуговувалося методами порівняльного мовознавства та літературознавства, то вже в 1990 р. був обґрунтований і почав використовуватися термін «культурний поворот», а переклад відтоді стали досліджувати не лише з погляду філології, але і з позицій культурології [30, с. 3]. Аналізуючи позитивні моменти культур-

ного повороту у світовому перекладознавстві, Л. Лішен зазначає, що сучасні перекладознавчі дослідження набули насамперед характеристик мультидисциплінарності. Так, перекладознавцям слід урахувувати такі макрочинники, як соціоісторичний контекст, ідеологію й особливості дискурсу [27, с. 96]. Ч. Янь і Ц. Хуан взагалі вважають, що після культурного повороту в перекладознавстві почали розглядати нову одиницю перекладу – культуру, водночас надаючи перекладачеві нової ролі. Так, дослідники аналізують різні наукові джерела, в яких ідеться про необхідність «відчуття» читачем не лише автора, але й перекладача [31, с. 491, 493]. Таким чином, основна тенденція в переосмисленні методів перекладознавчого дослідження в результаті культурного повороту полягає у використанні їх у культурологічному аспекті з огляду на історично-культурне підґрунтя, а також у межах мультидисциплінарних досліджень.

Під час наукового дослідження в площині перекладознавства опрацьовуємо, з одного боку, художні тексти, які є матеріалом дослідження, а з іншого – наукові тексти. Під час роботи з науковими текстами ми маємо справу з науковим дискурсом, який, за словами І. Шяшкаускіене, має два компоненти: лінгвістичний (власне множина всіх наукових текстів) і соціальний (наукове середовище – автори, адресати наукових текстів тощо), служить для спілкування між науковцями. Художні тексти, на відміну від наукових, входять до художнього дискурсу, де коло авторів і адресатів значно ширше [29, с. 272]. Таким чином, перекладознавство знаходиться в точці, де тісно перетинаються науковий і художній дискурси, що впливає на особливості використання методів наукового дослідження.

У цьому контексті має велике значення й здійснення пошукової діяльності в роботі з текстами наукового дискурсу. Наприклад, Н. Гаятрі та К. Мінакші підкреслюють важливість проведення пошукової діяльності, бо кожен пошуковий запит може призводити до створення наступних пошукових запитів, для яких використовується бібліографія, наведена в тих джерелах, які опрацьовуються спочатку. Необхідно також перевіряти цитовану інформацію, оскільки вона може базуватися на недостовірних фактах або зумовлена недостатніми знаннями автора про деякі факти дійсності [25, с. 73]. У цьому разі науковий пошук важливо здійснювати так,

щоб намагатися шукати можливості перевіряти думки авторів цитованих наукових праць, відшуковуючи інші джерела на схожі теми, щоб дізнатися або про протилежний погляд, або про підтвердження наявного погляду іншим науковцем.

Розгляд наукових праць із перекладознавства також показав практику залучення різних видів аналізу для дослідження. Так, учені користуються методами контрастивного, зіставного, описового (deskриптивного), компонентного, трансформаційного, перекладознавчого, контекстуального, структурного, лінгвокультурного (лінгвокультурологічного), семіотичного й інших видів аналізу [3, с. 8; 4, с. 15; 9, с. 6; 14, с. 8; 15, с. 2; 16, с. 6; 19, с. 9; 23, с. 5; 29, с. 273]. Велика кількість видів аналізу при цьому свідчить не лише про багатогранність і різноманіття напрямів перекладознавчих досліджень, але також і про варіативність в інтерпретаціях сутності деяких методів, з одного боку, та у їх визначенні – з іншого. Так, на нашу думку, для одного й того самого методу використовуються різні назви – описовий і deskриптивний; не тотожними, але близькими є зіставний і контрастивний аналіз. У цьому контексті також відзначимо їх об'єднання Н. Кушиною в один метод – контрастивно-зіставний [11, с. 7]. Із наведених у дисертаціях описів методології дослідження робимо також висновок про близькість методів контекстуального аналізу та контекстологічного [11, с. 6; 13, с. 10]. В обох випадках звернення до контексту є придатним для досягнення цілей дослідження.

Непоодиноким використанням у перекладознавчих дослідженнях є трансформаційний аналіз [9, с. 6; 23, с. 5]. Цей метод описується О. Селівановою як такий, що стосується насамперед синтаксису, проте релевантним для нього є збереження лексичного складу конструкцій [17, с. 749]. На нашу думку, звернення до лексики робить можливим застосування методу для дослідження лексичних трансформацій із погляду визначення ступеня адекватності й еквівалентності перекладу.

Заслуговує на увагу також детально описаний Д. Катінасом метод синхронного зіставлення. Він полягає у всебічному зіставленні лексичного значення слова у двох мовах за допомогою польових методів, загальних словників і словників фахової лексики у кожній із мов [26, с. 141]. Так, метод може бути особливо корисним у дослідженні

перекладу стилістично маркованої лексики, коли відбувається зіставлення за допомогою загальних і спеціалізованих словників і т. д.

Дуже докладно описані методи дослідження в докторській дисертації В. Демецької. Так, учена виокремлює декілька різних методів аналізу: дефінітивний, функціональний, тезаурусний і дистрибутивний, а також його методики: текст-типологічну, когнітологічну, контекстуальну й методику символічної інтерпретації [5, с. 9]. У цьому разі методи та методики не змішуються, й останні сприймаються як сукупність конкретних операцій, спрямованих на досягнення проміжних цілей дослідження.

Звернемо увагу також на працю П. Торопа «Тотальний переклад», в якій він зазначає, що під час дослідження текстів одного перекладача потрібно застосовувати порівняльний аналіз перекладу й першоджерела, а також реконструкції методу перекладу [18, с. 70–71]. У нашому дослідженні реконструкція методу перекладу застосовується в розгляді одиниць вибірки з різним кількісним показником щодо ступеня відхилення від авторського ідіолекту.

Сучасним методом у перекладознавстві, якому в зарубіжному науковому дискурсі приділено більше уваги, ніж у вітчизняному, є метод «міркуй уголос», детально описаний у статті Н. Жмаєвої, який полягає у фіксації думок перекладача під час виконання перекладу з подальшим їх зіставленням із текстом перекладу [6, с. 26]. На нашу думку, цей метод може бути частково співвіднесений із реконструкцією методу перекладу, хоча він характеризується більшим ступенем емпіричності.

Варто також відзначити широке використання кількісних методів (або їх елементів), які в більшості випадків використовуються для створення вибірки, її оброблення, а особливо для визначення різних частотних параметрів матеріалу дослідження [4, с. 5; 11, с. 7; 13, с. 10; 16, с. 6; 23, с. 5], а також близького до них методу кількісного аналізу [9, с. 6; 15, с. 2; 19, с. 9]. Проте В. Заяць розрізняє кількісні та статистичні методи в лінгвістиці: якщо кількісні використовуються переважно для різних частотних досліджень, то статистичні – для виконання значно ширшого спектра лінгвістичних досліджень [7, с. 296]. У цілому ми поділяємо думку С. Верховина про те, що формальні чи квантитативні методи видаються об'єктивнішими [2, с. 23]. Таким чином, оскільки використання кількісних методів відіграє особливу роль у дослідженні стилеметричного аспекту ідіолекту Роми

Франко, таке дослідження може претендувати на більший ступінь об'єктивності в цілому.

Як ми вже зазначали вище в огляді методів наукового дослідження, один і той самий метод може призвести до різних результатів дослідження залежно від низки чинників. Одним із таких чинників є постановка конкретної мети. При цьому мета може бути як загальна (наприклад, мета дисертаційного дослідження), так і конкретна (поставлена для кожної окремої дії, спрямованої на досягнення загальної мети). Конкретною метою може бути мета статті чи іншої публікації, в якій оприлюднюються результати дисертації, загальна мета якої не збігається, проте корелює з конкретною.

У нашому випадку досліджується ідіолект перекладача за стилеметричним аспектом, для чого передбачається виконання кількісних операцій з елементами вибірки та їх окремими семантичними параметрами.

Наприклад, під час вивчення способів перекладу власних назв як окремого параметра ідіолекту було поставлено за мету визначити спосіб відтворення кожної власної назви в перекладі, зокрема відтворення за допомогою власної назви (яка могла бути транслітерована/транскрибована, замінена традиційним для мови перекладу відповідником), заміна синонімом, вилучення тощо. Спочатку було створено вибірку власних назв, для чого було обрано метод основного випадкового відбору, описаний В. Левицьким [12, с. 36]. Для наведення прикладів ми використовували різні типи аналізу. Розглянемо детальніше один із таких прикладів:

«Пан дідич Пшестшельський, 70-літній, крепко збудований і здоровий шляхтич старої дати, провадив господарство сам...» [33, с. 217]. – “*Lord Pshestshelsky, the seventy-year-old landowner, was a tall, sturdy, hale and hearty aristocrat of the old school...*” [33, с. 14]. По-перше, для визначення наявності чи відсутності власної назви в перекладі було використано зіставний аналіз. Для визначення ступеня адекватності перекладу власної назви *Пшестшельський* було враховано її синтаксичний і семасіологічний зв'язок у реченні, зокрема з елементом *пан дідич*, для чого було застосовано контекстуальний аналіз. За допомогою лінгвокультурного аналізу було визначено, що вказане прізвище має явно польське походження, а в результаті семіотичного аналізу встановлено референта – персонажа, що належав до вищого соціального класу частково полонізованої спільноти, що населяла

територію сучасної західної частини України на межі XIX–XX ст.

Отримана інформація дає можливість застосувати метод реконструкції перекладу, у результаті чого можна визначити, що під час перекладу, вочевидь, не було враховано всієї широти контексту, тому повною мірою не було відображено змальовану в художньому творі мовну ситуацію. Іншими словами, польське прізвище Пшестшельський було відтворене англійською мовою у вигляді *Pshestshelsky* за допомогою мови-посередника, якою виступила українська. Залучаючи метод синтезу, робимо припущення, що якби вказане польське прізвище перекладалося без участі мови-посередника, то воно б, по-перше, мало правопис *Przestrzelski*, а по-друге, мало би більший потенціал для зображення хронотопу оригінального тексту, хоча й утруднило би правильність передачі фонетичної репрезентації імені в мові. Отримані висновки щодо відтворення власної назви дали можливість визначити кількісний параметр її відтворення в перекладі за допомогою статистичних методів дослідження, що потім дає можливість зробити узагальнення щодо кількісного вираження ступеня відхилення від авторського ідіолекту в перекладі.

Схожі кроки доводиться проходити під час дослідження адекватності перекладу фразеологічних одиниць. Наведемо ще один приклад: «*Се ще вилами по воді писано*» [32, с. 134]. – “*It's still all up in the air*” [35, с. 35]. Крім зазначених видів аналізу, які цілком підходять до розгляду цієї фразеологічної одиниці, також релевантним буде метод синхронного зіставлення, у результаті якого ми за допомогою лексикографічних джерел установлюємо близькість семантичного значення обох фразеологічних одиниць [1, с. 128], що дає нам можливість проводити подальші стилеметричні дослідження ідіолекту з використанням цієї одиниці вибірки.

Звертаємо також увагу на те, що ми супроводжували процес визначення релевантності методів стилеметричного вивчення ідіолекту коментарями, які можна визначити як фіксацію ходу думок, що є окремим випадком застосування методу «міркуй уголос» у дещо видозміненому вигляді. Таким чином, цей метод використовується в роботі з методологічною частиною дослідження.

Висновки з проведеного дослідження. Як бачимо, визначення методів дослідження в сучасній науці про переклад не є універсальним і однозначним. Велика кількість

різних класифікацій методів наукового дослідження в перекладознавстві та різні мотивації в доборі їхніх назв спричинені різними критеріями, за якими ці методи були класифіковані. Вибір релевантних методів дослідження залежить від поставленої конкретної мети, яка залежить від низки чинників, серед яких – матеріал дослідження. Як правило, для досягнення такої мети не використовується якийсь один ізольований метод, натомість комплексно й системно використовується низка методів. Перспектива подальших досліджень убачається у виконанні стилеметричного дослідження ідіолекту інших перекладачів у межах різних мовних пар із використанням комплексу методів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Англо-український фразеологічний словник: близько 30 000 фразеолог. виразів / К. Баранцев (уклад.). 3-тє вид, стер. К.: Знання, 2006. 1056 с.
2. Верховин С. К вопросу о лингвотероретических основах методик авторизации текста. Учёные записки ЗабГГПУ. 2013. № 2(49). С. 22–27. URL: www.uchzap.com/ru/journals/516&usg=aovvaw0lgkba-jlkrw_c-r4ve6i3 (дата звернення: 22.10.2017).
3. Грек Л. Интертекстуальність як проблема перекладу (на матеріалі англomовних перекладів української постмодерністської прози): дис... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2006. 208 с.
4. Гудманян А. Відтворення власних назв у перекладі: дис... д-ра філол. наук: 10.02.16. Ужгород, 1999. 446 с. +747 с. дод.
5. Демецька В. Теорія адаптації в перекладі: дис... д-ра філол. наук: 10.02.16. Київ, 2008. 580 с.
6. Жмаева Н. К вопросу о применении метода «думай вслух» (think aloud) в переводческих исследованиях. Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. 2014. № 19. С. 24–31.
7. Заяць В., Заяць М. Методи зіставлення статистичних характеристик при формуванні вибірок у лінгвістиці. Інформаційні системи та мережі / відп. ред. В. Пасічник. Львів, 2010. С. 296–305.
8. Ковалів Ю. Абетка дисертанта: Методологічні принципи написання дисертації: посібник. К.: Твім інтер, 2009. 460 с.
9. Косів Г. Перекладацький метод Віри Річ як інтерпретатора української художньої літератури: дис... канд. філол. наук: 10.02.16. Львів, 2006. 224 с.
10. Кочерган М. Загальне мовознавство: підручник. Видання 2-ге, виправлене і доповнене. К.: Видавничий центр «Академія», 2006. 464 с.
11. Кушина Н. Відтворення етномовного компонента українських народних казок в англomовних перекладах: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 1998. 219 с.
12. Левицкий В. Квантитативные методы в лингвистике. Винница: Нова Книга, 2007. 264 с.
13. Оришечко Т. Відтворення вигуків лексики в художньому перекладі (англо-український та українсько-англійський напрямки): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2010. 302 с.
14. Рихло О. Відтворення мовностилістичних особливостей творів Е.А. По в українських перекладах: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Чернівці, 2001. 303 с.
15. Романюга Н. Лінвостилістичний та семіологічний виміри відтворення художнього світу автора (на матеріалі англomовних перекладів української малої прози кінця ХІХ – першої чверті ХХ століття): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2012. 20 с.
16. Рудницька Н. Часова дистантність художнього твору як проблема перекладу (на матеріалі перекладів «Кентерберійських оповідей» Дж. Чосера сучасною англійською, німецькою, українською та російською мовами): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2005. 252 с.
17. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.
18. Тороп П. Тотальний переклад / пер. з рос. О. Кальниченка й О. Оржицького; передмова Т. Бойко й Е. Сютісте. Вінниця: Нова книга, 2014. 190 с.
19. Федотова Н. Суб'єктні трансформації в англо-українському перекладі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2008. 197 с.
20. Философский словарь / Под. ред. М. Розенталя. 3-е изд. М.: Издательство политической литературы, 1975. 496 с.
21. Философский словарь: разъяснение филос. категорий, понятий, терминов. Описание осн. филос. направлений и школ. Персоналии и взгляды выдающихся философов от античности до современности. Целостный взгляд на философию. Доступность и открытость материала / авт.-сост. И. Андрущенко и др. К.: А.С.К., 2006. 1053 с.
22. Философский энциклопедический словарь / ред.-сост. Е. Губский и др. М.: ИНФРА-М, 2007. 575 с.
23. Шелудько А. Труднощі словотвірного характеру в англо-українському та українсько-англійському художньому перекладі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2008. 196 с.
24. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. В. Ярцева. 2-е изд. М.: Большая Российская энциклопедия, 2000. 688 с.
25. Gayathri N., Meenakshi K. An overview of research methodology: MLA handbook (7th edition). International Journal of Research Studies in Language Learning. 2013. Vol.2, Nr.1. P.71–79. URL: http://consortiacademia.org/wp-content/uploads/IJRSLL/IJRSLL_v2i1/127-427-1-PB.pdf (дата звернення: 17.06.2016).
26. Katinas D. Zu Begriff und Methodik der Kontrastiven Lexikologie. Kalbotyra. 2008. Nr. 59 (3). S.138–146.
27. Lisheng L. Cultural Turn of Translation Studies and Its Future Development. Journal of Language Teaching and Research. 2010. Vol. 1, No. 1. P. 94–96. URL: <http://www.academypublication.com/issues/past/jltr/vol01/01/15.pdf> (дата звернення: 15.12.2016).
28. Seedhouse P. How Research Methodologies Influence Findings. Novitas-ROYAL. 2010. Vol. 4, Iss. 1. P. 1–15. URL: http://www.novitasroyal.org/Vol_4_1/seedhouse.pdf (дата звернення: 10.10.2015).

29. Šeškauskienė I. The Language of Linguistic Research: Is There Room for Meaning Extension? *Kalbotyra*. 2008. Nr. 59(3). P. 271–280.
30. Trivedi H. Translating Culture vs. Cultural Translation. *91st Meridian*. 2005. Vol. 4 Nr. 1. URL: <https://iwp.uiowa.edu/91st/vol4-num1/translating-culture-vs-cultural-translation> (дата звернення: 15.12.2016).
31. Yan C., Huang J. The Culture Turn in Translation Studies. *Open Journal of Modern Linguistics*. 2014. Iss. 4. P. 487–494. URL: http://file.scirp.org/pdf/OJML_2014100910303613.pdf (дата звернення: 15.12.2016).
32. Пчілка О. Товаришки. Твори / Упоряд., авт. передм. і приміт. Н. Вишнеvsька. К.: Дніпро, 1988. С. 126–252.
33. Франко І. Перехресні стежки. Франко І.Я. Зібрання творів: у 50-ти т. / Ред.кол. С. Кирилюк (гол.) та ін. К.: Наукова думка, 1976. Т. 20. Повісті та оповідання (1896–1900) / Упоряд. та комент.: М. Гончарука; ред. С. Зубков. 1979. С. 173–459.
34. Franko I. *Fateful Crossroads* / Transl. by R. Franko. *Turbulent Times: A Trilogy* / R. Franko (transl.); S. Morris (ed.). Toronto, Language Lanterns Publications, 2006. Volume 3: *Fateful crossroads: a novel*. 2006. P. 9–372.
35. Pchilka O. *The Girlfriends* / Transl. by R. Franko. *Women's voices in Ukrainian literature* / R. Franko (transl.); S. Morris (ed.). Toronto, Language Lanterns Publications, 1998. Volume I: *The Spirit of the Times; selected prose fiction* / by O. Pchilka and N. Kobrynska. 1998. P. 29–129.